

Wyniki ogólnouczelnianej studenckiej ankiety oceny praktyk

– Raport za rok akademicki 2013/2014 –

Pracownia Ewaluacji Jakości Kształcenia

Biuro Zarządzania Jakością Kształcenia

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Raport opracowany w ramach projektu

„Q: Kultura Jakości Uczelni.

Rozwój systemu zarządzania jakością kształcenia w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym”

współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego funduszu Społecznego

Autorzy raportu:

Marek Fudała

Joanna Gajowniczek

Dariusz Tomczak

Nadzór merytoryczny:

prof. dr hab. n. med. Marcin Wojnar

Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia

Pracownia Ewaluacji Jakości Kształcenia

Biuro Zarządzania Jakością Kształcenia

Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Warszawa, grudzień 2014 r.

Spis treści

1	 Cele, założenia i opis ankiety	4
2	 Omówienie wyników ankiety	5
2.1.	Ogólna ocena praktyk	6
2.2.	Miejsce odbywania praktyk	7
2.3.	Program i efekty kształcenia	8
2.4.	Opiekun praktyk	9
3	 Analiza wypowiedzi opisowych studentów	10
3.1.	Mocne strony praktyk	10
3.2.	Słabe strony praktyk	11
4	 Najważniejsze ustalenia	15

1 | Cele, założenia i opis ankiety

Niniejszy raport przedstawia wyniki pierwszej edycji ogólnouczelnianej, studenckiej ankiety oceny praktyk, zwanej dalej ankietą.

Ankieta została **wprowadzona w roku akademickim 2013/2014**, na wniosek studentów, jako uzupełnienie studenckiej ankiety oceny zajęć i nauczycieli. Opracowana przez Uczelniany Zespół ds. Ankiety Studenckiej w projekcie „Q: Kultura Jakości Uczelni”, pozwala na ocenę specyficznego typu zajęć, jakim są praktyki zawodowe realizowane w ramach programu studiów.

Zasady przeprowadzania ankiety określa [Procedura badania opinii studentów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego](#) (wprowadzona Zarządzeniem nr 92/2014 Rektora). Zgodnie z procedurą, edycja ankiety obejmuje jeden rok akademicki, ankieta jest **anonimowa**, przeprowadzana w formie elektronicznej, online, za pośrednictwem kont studenckich w systemie **Wirtualny Dziekanat** (WD). Powiązanie ankiety z WD umożliwia jej dostosowanie do indywidualnych planów studiów (praktyk), a ponadto zapewnia, że wezmą w niej udział jedynie studenci WUM (autoryzacja domenowa). Ankieta jest dostępna w **dwóch wersjach językowych**: polskiej i angielskiej (dla studentów English Division).

Udział w ankiecie jest **dobrowolny**.

Celem ankiety jest:

- zebranie opinii na temat **praktyk objętych programem studiów** (w tym praktyk wakacyjnych, śródrocznych itp. realizowanych poza WUM¹) od reprezentatywnej grupy studentów Uczelni,
- wykorzystanie zebranych opinii do analizy, oceny i **poprawy jakości kształcenia** na poziomie uczelnianym, wydziałowym oraz poszczególnych kierunków studiów.

Wyniki ankiety służą m.in.:

- do identyfikacji mocnych i słabych stron procesu kształcenia,
- do podjęcia wymaganych – indywidualnych i instytucjonalnych – działań doskonalących.

Na potrzeby raportu, wyniki ankiety zostały przeanalizowane przez pracowników Biura Zarządzania Jakością Kształcenia i Pracowni Ewaluacji Jakości Kształcenia. Szczegółową analizą i interpretacją danych zajmują się m.in. Uczelniany i Wydziałowe Zespoły ds. Jakości Kształcenia. W szczególności, na podstawie analizy opinii studenckich:

- Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia przedstawia Prorektorowi ds. Dydaktyczno-Wychowawczych propozycje i plan działań doskonalących na poziomie ogólnouczelnianym;
- Wydziałowe Zespoły ds. Jakości Kształcenia przedstawiają Dziekanom propozycje i plan działań doskonalących, w tym zmian w programach kształcenia, na poziomie wydziałowym oraz poszczególnych kierunków/specjalności.

Z [treścią ankiety](#) można się zapoznać na wirtualnej Platformie Q oraz na stronie Biura Zarządzania Jakością Kształcenia.

¹ Praktyk, które w planach w systemie Penum mają pozycję/e bezkosztowe (z typem: GB, PS, PW, SB, SP). Pozostałe praktyki mogą być oceniane jak tradycyjne przedmioty, poprzez ankietę oceny zajęć i nauczycieli akademickich.

2 | Omówienie wyników ankiety

W pierwszej edycji ankiety oceny praktyk wzięło udział 2171 studentów. Blisko 60% respondentów stanowili studenci Wydziału Nauki o Zdrowiu

W edycji 2013/2014 w ankiecie wzięło udział 2171 studentów. Zdecydowanie najwięcej ankiet zostało wypełnionych przez studentów Wydziału Nauki o Zdrowiu. Wydział Farmaceutyczny reprezentowany jest w omawianej edycji badania tylko przez jedną ankietę (wypełnioną przez studenta kierunku *Farmacja*).

Wydział	liczba ankiet	%
I Wydział Lekarski	604	27,8%
II Wydział Lekarski	57	2,6%
Wydział Farmaceutyczny	1	0,0%
Wydział Lekarsko-Dentystyczny	229	10,5%
Wydział Nauki o Zdrowiu	1280	59,0%
ogółem	2171	100%

29% ankiet wypełnili studenci Pielęgniarstwa, a blisko 28% studenci kierunku Lekarskiego I WL. Studenci kierunków Analityka medyczna, Audiofonologia, Lekarski II WL oraz studenci English Division II WL nie wzięli udziału w badaniu

Liczba ankiet oceniających praktyki realizowane przez studentów poszczególnych kierunków studiów jest znacznie zróżnicowana. Od jednej ankiety na kierunku *Farmacja*², do 637 ankiet na kierunku *Pielęgniarstwo*.

Wydział	kierunek	liczba ankiet	%
I Wydział Lekarski	Lekarski I	600	27,6%
	Logopedia	4	0,2%
II Wydział Lekarski	Lekarski II	0	0,0%
	Fizjoterapia	57	2,6%
	English Division	0	0,0%
Wydział Farmaceutyczny	Analityka medyczna	0	0,0%
	Farmacja	1	0,0%
Wydział Lekarsko-Dentystyczny	English Dentistry Division	6	0,3%
	Higiena stomatologiczna	23	1,1%
	Lekarsko-dentystyczny	191	8,8%
	Techniki dentystyczne	9	0,4%
Wydział Nauki o Zdrowiu	Dietetyka	74	3,4%
	Pielęgniarstwo	637	29,3%
	Położnictwo	440	20,3%
	Ratownictwo medyczne	30	1,4%
	Zdrowie publiczne	99	4,6%

98% uczestników ankiety oceniało praktyki odbyte w Polsce.

Wśród respondentów, jedynie 35 studentów odbyło oceniane praktyki zagranicą (w tym 25 studentów I WL i 10 WLD). Pozostali, tj. ponad 98% uczestników badania, zrealizowali swoje praktyki w kraju.

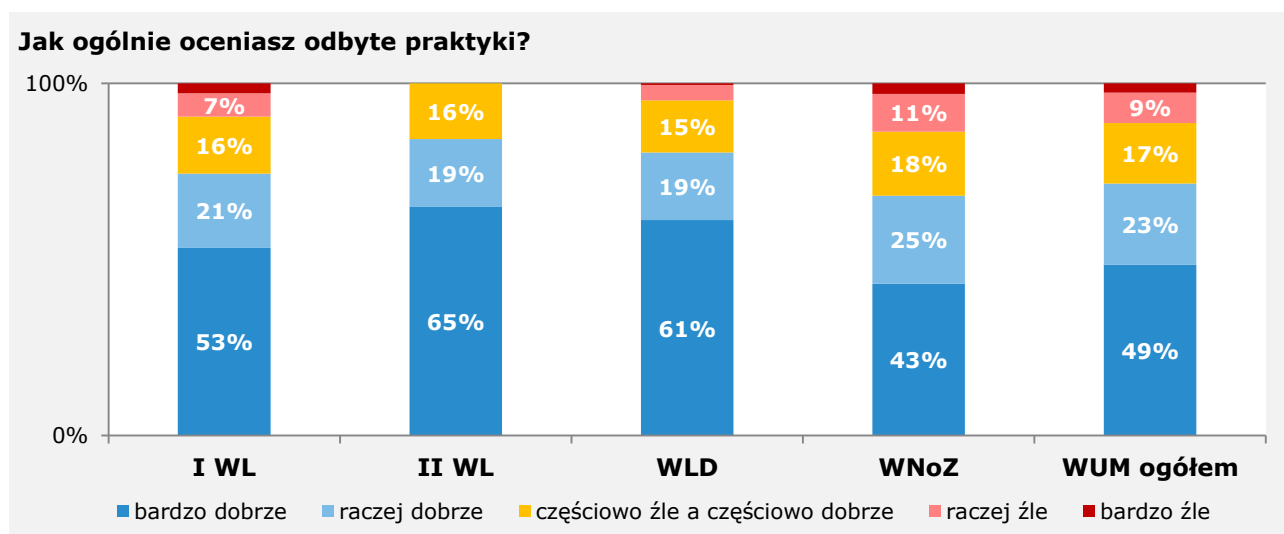
² W związku z tym faktem w dalszych analizach pominięto Wydział Farmaceutyczny

2.1. | Ogólna ocena praktyk

72% respondentów oceniło odbyte praktyki dobrze lub bardzo dobrze. Ogólna ocena praktyk realizowanych przez studentów WUM to czwórka (średnia 4 w skali 1-5). Najwyżej oceniono praktyki na kierunku Fizjoterapia

Studenci biorący udział w ankiecie wystawili zrealizowanym praktykom średnią ocenę 4,06 (w skali 1-5). Około 72% studentów WUM oceniło odbyte praktyki pozytywnie, przeciwnego zdania było około 11% studentów, zaś 17% nie potrafiło zająć stanowiska w tej sprawie.

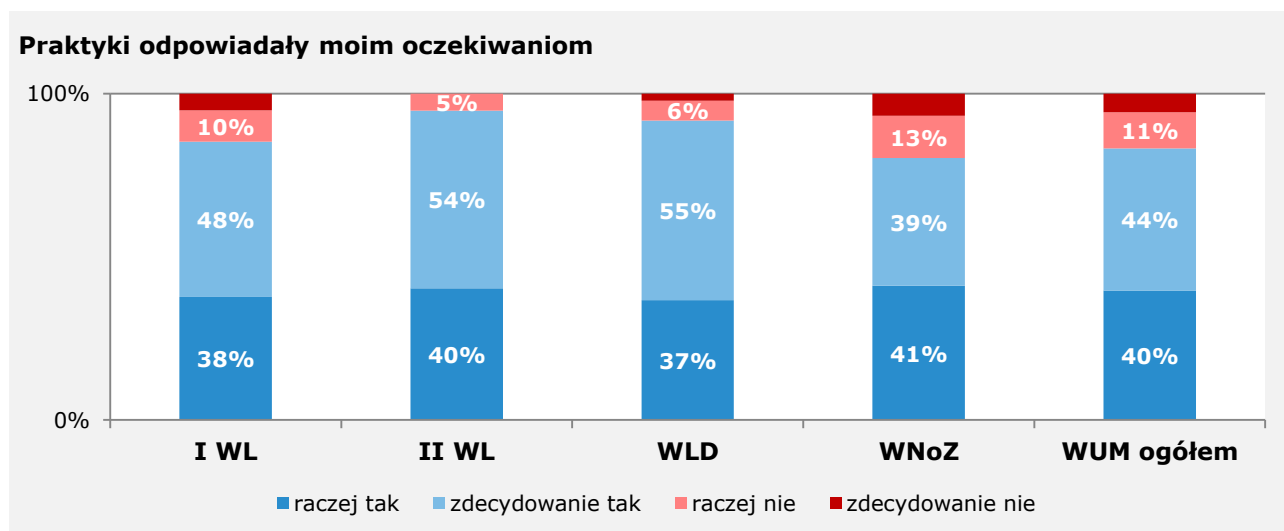
Najwyżej ocenili swoje praktyki zawodowe studenci II Wydziału Lekarskiego (kierunku Fizjoterapia) – średnia ich ocen to 4,49. Wśród studentów tego kierunku nie było nikogo, kto oceniłby swoje praktyki negatywnie. W dalszej kolejności znajdują się praktyki oceniane przez studentów Wydziału Lekarsko-Dentystycznego (średnia 4,36) i I Wydziału Lekarskiego (4,16). Najniższą ocenę uzyskiwały praktyki na Wydziale Nauki o Zdrowiu (3,94). Blisko 14% studentów tego Wydziału ocenia praktyki źle lub bardzo źle.

Rysunek 1: Rozkład odpowiedzi na pytanie o ogólną ocenę odbytych praktyk

W opinii 83% uczestników badania, praktyki odpowiadały oczekiwaniom studentów

W większości przypadków odbyte praktyki odpowiadały oczekiwaniom studentów (83% odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam”). Opinia na ten temat była jednak zróżnicowana na poszczególnych Wydziałach. Wśród studentów II WL (kierunku Fizjoterapia) blisko 95% osób podziela tę opinię, wśród studentów WNoZ grupa ta stanowi jedynie 80%.

Rysunek 2: Rozkład odpowiedzi dot. stwierdzenia „Praktyki odpowiadały moim oczekiwaniom”

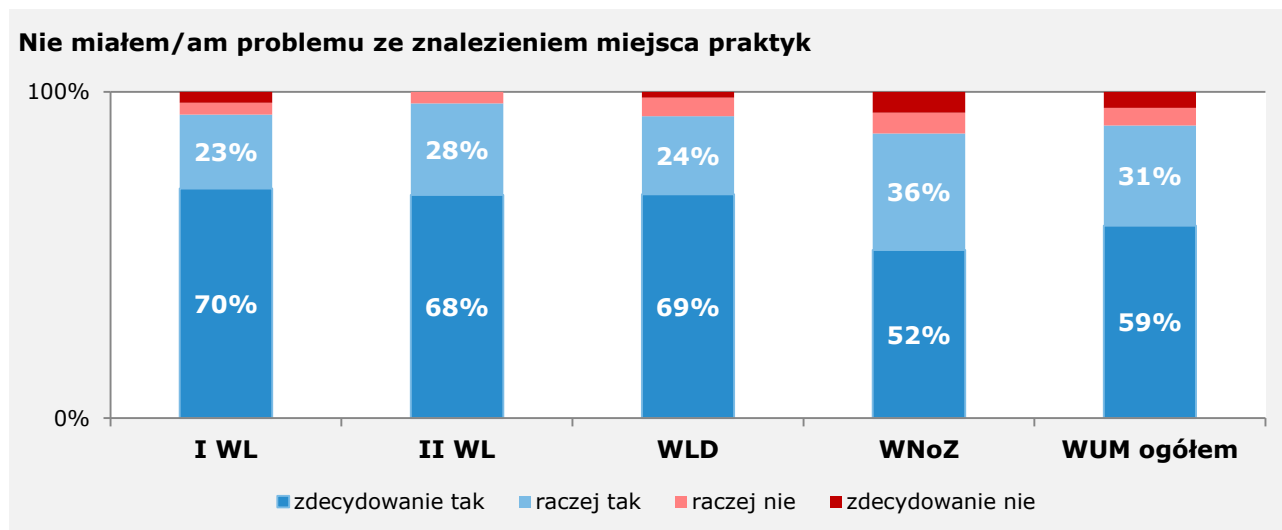
2.2. | Miejsce odbywania praktyk

Studenci biorący udział w badaniu najczęściej odbywali praktyki w szpitalach (77%) oraz przychodniach (12%)

miejsce odbywania praktyki	n
apteka	2
firma farmaceutyczna	5
firma ubezpieczeniowa	2
gabinet prywatny	83
szpital	1680
Ministerstwo Zdrowia	9
pogotowie	32
prywatna pracownia	22
przychodnia	269
inne	67

90% respondentów nie miało problemów za znalezieniem miejsca praktyk

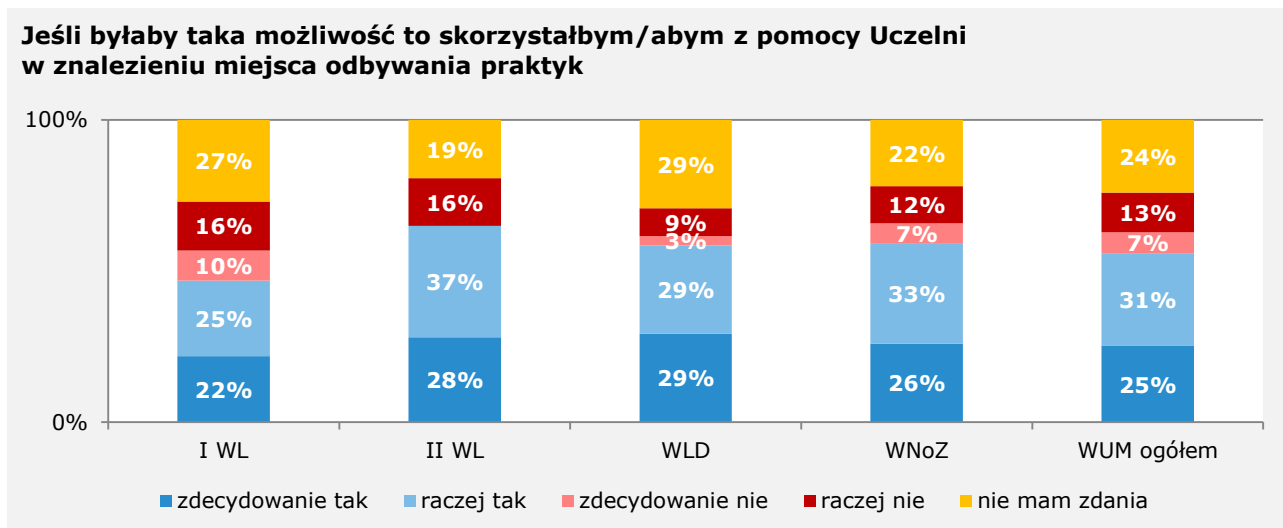
Problemy ze znalezieniem miejsca praktyk zgłosił co dziesiąty uczestnik badania. Najmniej takich problemów deklarowali studenci II WL (kierunku Fizjoterapia), najwięcej studenci WNoZ. Komentarze studentów dotyczące kłopotów w tym zakresie – patrz rozdział 3.

Rysunek 3: Rozkład odpowiedzi dot. stwierdzenia „Nie miałem/łam problemu ze znalezieniem miejsca praktyk”

Jednocześnie, ponad połowa respondentów zaznaczyła, że chętnie skorzystałaby, gdyby była taka możliwość, z pomocy Uczelni w znalezieniu miejsca odbywania praktyk. Co piąty uczestnik badania nie skorzystałby z takiej możliwości, a 24% nie ma zdania w tej sprawie.

Najchętniej z pomocy przy znalezieniu miejsca praktyk skorzystaliby studenci II WL kierunku Fizjoterapia (65% odpowiedzi twierdzących), najmniej chętnie studenci I WL: częściej niż co czwarty z nich odpowiedział w ankiecie, że nie skorzystałby z takiej pomocy.

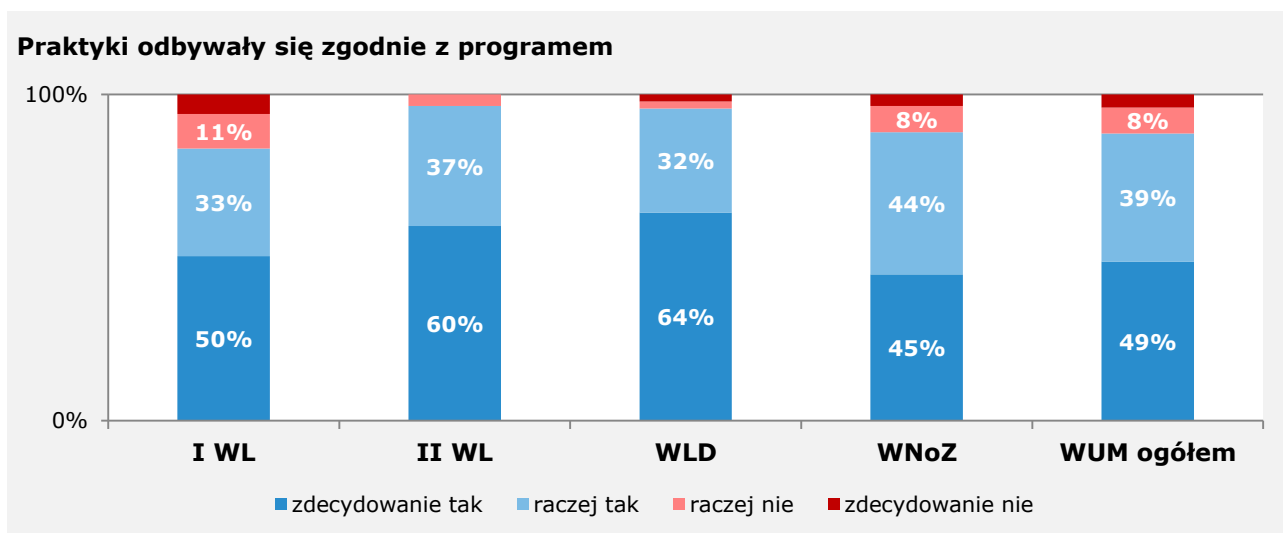

Rysunek 4: Rozkład odpowiedzi dot. stwierdzenia „Jeśli byłaby taka możliwość to skorzystał(a)bym z pomocy Uczelni w znalezieniu miejsca odbywania praktyk”

2.3. | Program i efekty kształcenia

88% respondentów potwierdziło, że praktyki odbywały się zgodnie z założonym programem

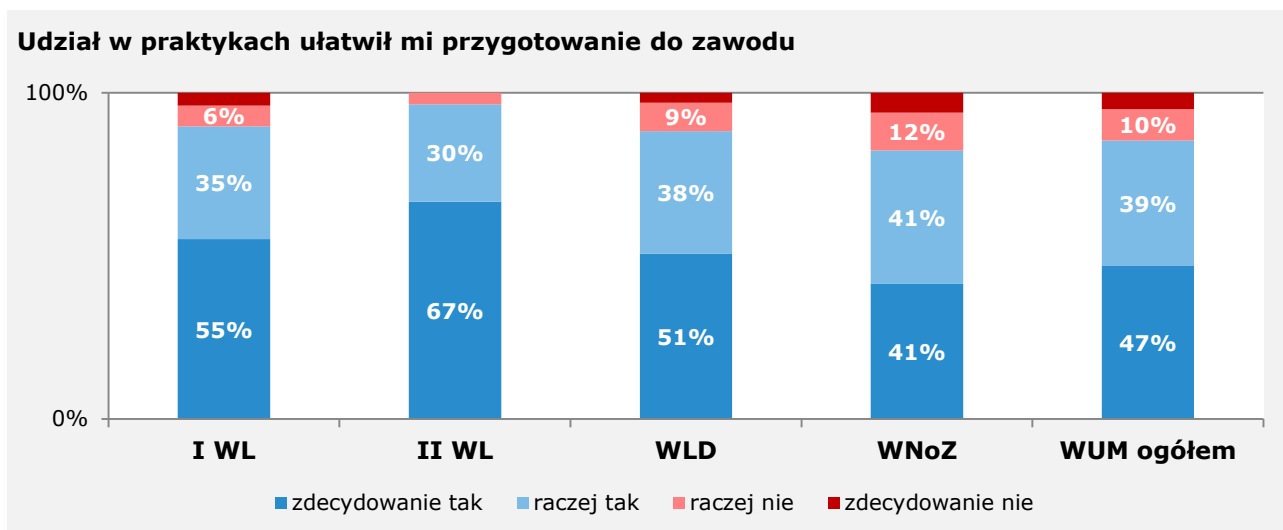
88% studentów biorących udział w badaniu odpowiedziało, że oceniane praktyki odbyły się zgodnie z programem. Odpowiedzi na to pytanie różnią się w zależności od Wydziału. Na I WL aż 17% respondentów zadeklarowało, że założony program praktyk nie został zrealizowany. Wśród studentów WNoZ dość liczna grupa (12%) również podziela tę opinię.

Rysunek 5: Rozkład odpowiedzi dot. stwierdzenia „Praktyki odbywały się zgodnie z programem”

Zdaniem 85% studentów udział w praktykach ułatwił im przygotowanie do zawodu

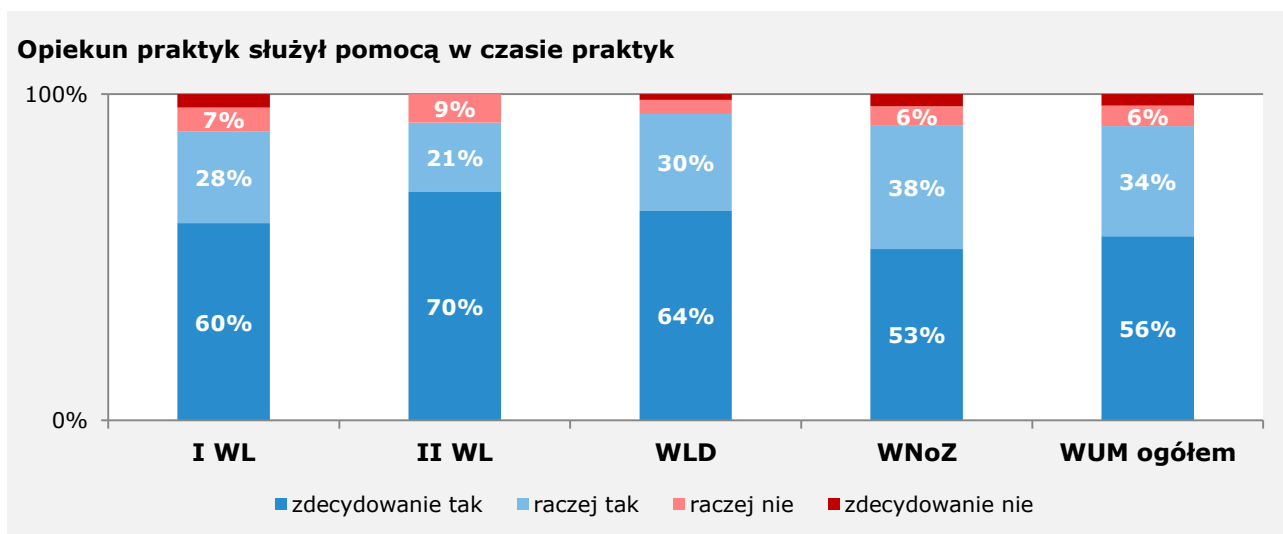
85% uczestników badania twierdzi, że udział w praktykach ułatwił im przygotowanie do zawodu. Odsetek pozytywnych odpowiedzi na to pytanie ankietowe jest zróżnicowany na poszczególnych wydziałach. Na II WL (kierunek Fizjoterapia) jedynie 4% studentów zadeklarowało, że odbyte praktyki nie ułatwiły im przygotowania do zawodu. Na WNoZ grupa studentów podzielających tę opinię wynosi aż 18%.

Rysunek 6: Rozkład odpowiedzi dot. stwierdzenia „Udział w praktykach ułatwił mi przygotowanie do zawodu”

2.4. | Opiekun praktyk

Co dziesiąty respondent twierdzi, że podczas praktyk nie uzyskał pomocy ze strony opiekuna praktyk.

Rysunek 7: Rozkład odpowiedzi dot. stwierdzenia „Opiekun praktyk służył mi pomocą podczas praktyk”

3 | Analiza wypowiedzi opisowych studentów

Studenci zgłosili 266 wypowiedzi opisowych na temat praktyk. Zdecydowana większość (90%) to komentarze studentów WNoZ i I WL

Każdy student oceniający praktyki miał możliwość podzielenia się swoją dodatkową, opisową opinią na ich temat. Zdecydowana większość z 266 wypowiedzi (blisko 90%) została zgłoszona przez studentów WNoZ i I WL (odpowiednio 123 i 113 uwag i opinii). Studenci II WL i WLD umieścili w swoich ankietach niespełna 30 komentarzy.

UWAGA: Informacja o kierunku studiów dołączona do niżej przytoczonych cytatów wskazuje jedynie na źródło konkretnego cytatu, ale nie oznacza, że dany problem/uwaga dotyczy tylko tego konkretnego kierunku studiów.

3.1. | Mocne strony praktyk

Pozytywne komentarze studentów dotyczyły mocnych stron praktyk, w tym **pomocnego, otwartego na studentów personelu**, który chętnie dzieli się swoją wiedzą ze studentami oraz daje im możliwość rozwoju i zdobycia nowych umiejętności praktycznych, np.

„Pielęgniarka oddziałowa bardzo miła i pomocna. Inne pielęgniarki też sympatyczne, zawsze uśmiechnięte. Dużo można się tam nauczyć.” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

„Bardzo miłe położne. Potrafią wytłumaczyć, mają ogromną dozę cierpliwości. Praca z nimi to sama przyjemność” (Położnictwo, WNoZ)

„... Pielęgniarki były pozytywnie nastawione i pomocne, dzięki czemu zdobyłem potrzebne umiejętności” (Lekarski I, IWL)

„Fantastyczna klinika, przesympatyczni lekarze i pielęgniarki o bardzo dużej wiedzy. Stosunek do praktykantów doskonały, także prof. Jarosza i prof. Rakoczego, którzy mimo tytułów naukowych i ogromnego dorobku mają bardzo dobry kontakt z pacjentem i chętnie dzielą się wiedzą ze studentami. Personel chętnie wyjaśniał wątpliwości, starał się przekazać jak najwięcej wiedzy i umiejętności ...” (Lekarski I, IWL)

„Nie mogłam znaleźć lepszego miejsca na praktyki. Zdobylam doświadczenie jako asystentka stomatologiczna. Mój opiekun służył mi pomocą, Pokazywał różne materiały i techniki, które on używa. Omawiał ze mną zdjęcia pantomograficzne pacjentów.” (Lekarsko-dentystyczny, WLD)

„Pielęgniarki na oddziale traktują studentów po partnersku, dają im dużą swobodę działania. Jednocześnie pomagają i wyjaśniają wątpliwości, które nasuwają się nam przy wykonywaniu danych czynności. Pracy jest dużo, można wiele zobaczyć i przećwiczyć umiejętności praktyczne ...” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

„Praktyki przewyższyły moje oczekiwania. Nowy sprzęt, wielu pacjentów, przemili fizjoterapeuci, którzy zawsze służyli radą” (Fizjoterapia, IIWL)

Świetne praktyki, cudowni ludzie pracujący w Wilkasach, zawarłam tam wspaniałe znajomości i wiele się nauczyłam nie tylko z zakresu rehabilitacji i fizykoterapii, ale także wiele w temacie spa i zabiegów jakie ono oferuje, jestem niesamowicie zadowolona z moich praktyk” (Fizjoterapia, IIWL).

„Praktyki wakacyjne na oddziale Ginekologii w Szpitalu Bielańskim będę wspominać z ogromnym sentymentem, dzięki personelowi, który przyjął mnie bardzo ciepło miałam szanse wiele się nauczyć. Wszystkie czynności, których nie potrafiłam wykonać były mi tłumaczone ze spokojem, bez presji” (Położnictwo, WNoZ)

„Pielęgniarki służyły pomocą, wyczerpująco potrafiły odpowiadać na pytania, oddział na którym nauczyłam się najwięcej i był fajny zarówno personel jak i pacjenci” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

„Praktyki mi się podobały było ciężko i to bardzo, ale pielęgniarki pozwalały mi dużo robić. Myślę że kolejne praktyki zrobię w tym samym miejscu” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

Na szczególną uwagę zasługują również pozytywne wypowiedzi studentów dotyczące **praktyk zagranicą**:

„Podczas praktyk w Berlinie nauczyłam się najwięcej z całych moich studiów. ... Jednak stosunek do studenta, do pacjenta i w ogóle to, jak personel odnosi się do siebie nawzajem było dla mnie ogromnym szokiem. W porównaniu z lekceważeniem, chamstwem i wredotą, z którą spotykałam się podczas zajęć i praktyk w polskich szpitalach, to pobyt w Berlinie był dla mnie jak objawienie - okazało się, że każdy może być dla każdego uprzejmy, że wszyscy odnoszą się do siebie z szacunkiem i nawet najwyżsi rangą lekarze nie poniżają niższego personelu. Po tym doświadczeniu przestałam w ogóle widzieć sens w robieniu praktyk w Polsce” (Lekarski I, IWL)

„Najlepsze praktyki na jakich kiedykolwiek byłam, Zorganizowałam je wraz z koleżanką na własną rękę ... Zdecydowanie polecam organizowanie sobie praktyk zagranicznych na własną rękę, szczególnie w przypadku Niemiec, gdzie niezwykle łatwo załatwić jest wszelkie formalności” (Lekarski I, IWL)

„Polecam wszystkim praktyki za granicą!” (Lekarski I, IWL)

„Chciałbym mieć możliwość odbywania praktyk za granicą (na własny koszt oczywiście), ponieważ z polską medycyną mam kontakt na co dzień podczas studiów, a zachodnią znam tylko z filmów” (Lekarski I, IWL)

3.2. | Słabe strony praktyk

W swoich wypowiedziach negatywnych studenci zwracali m.in. uwagę na:

- **trudności związane ze znalezieniem miejsca praktyk**, np.

„... Możliwość odbycia praktyk w Sanepidzie graniczyła z cudem. Praktyki z Sanepidem uważam za interesujące aczkolwiek Uczelnia powinna zawrzeć umowy z tymi placówkami, tak aby nie było problemu z odbywaniem w tych miejscach praktyk” (Dietetyka, WNoZ)

„Bardzo trudno dostać się na praktyki do sanepidu w Warszawie - jest to praktycznie niemożliwe. Nie chcą przyjmować tam studentów” (Dietetyka, WNoZ)

„Było to JEDYNE miejsce w którym zgodzono się przyjąć mnie na praktyki” (Położnictwo, WNoZ)

„Bardzo trudno znaleźć miejsce do odbycia praktyk w pogotowiu i w PSP. Owe podmioty traktują studentów jak zbędny problem, często uniemożliwiając odbycie praktyk” (Ratownictwo medyczne, WNoZ)

„Największy problem był ze znalezieniem praktyk. Szpital nie wiedział na jakim oddziale mam odbyć praktyki. Miałam bardzo duże problemy. W trzech szpitalach mi odmówiono. Przez co straciłam miesiąc...” (Zdrowie publiczne, WNoZ)

„Był to w zasadzie jedyny szpital w Warszawie, który zgodził się na odbywanie takiej formy praktyk przez studentki z kierunku Położnictwo...” (Położnictwo, WNoZ)

„Skladałam podanie w Szpitalu na Żelaznej, jednak odniosłam wrażenie, że jestem traktowana jako "zło konieczne" i mnożono mi trudności w związku z załatwieniem praktyk więc zrezygnowałam” (Położnictwo, WNoZ)

„...Niestety z załatwieniem był większy problem, bo każdy sobie i nikt nie wiedział o moich praktykach, bo Pani która wyraziła zgodę poszła na zwolnienie” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

„Dziekanat nie chciał podpisać porozumienia ze szpitalem, mimo że to szpital nota bene "robi mi łaskę, że mnie przyjmie na praktyki". Pomijając fakt że dziekanat II WL bez problemu to podpisał” (Lekarski I, IWL)

- konieczność **płacenia za możliwość odbycia praktyk w niektórych instytucjach**, np.

„Uczelnia powinna mieć podpisaną umowę ze szpitalem aby praktyki te były dla mnie bezpłatne ponieważ za przebyte praktyki musiałam zapłacić 20 zł za dzień. Ułatwiłoby to wielu studentom odbywanie bezpłatnych praktyk oraz uczelnia powinna zadbać o swoich studentów” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

„Jedynym minusem była opłata za praktyki studenckie indywidualne w kwocie 100zł” (Położnictwo, WNoZ)

„Niestety za odbycie praktyk musiałam zapłacić 100 zł, obecnie cena wzrosła do 200 zł!!!” (Położnictwo, WNoZ)

„Skandaliczne jest płacenie za możliwość odbywania praktyk. Więcej w tym szpitalu praktyk nie odbędę” (Lekarski I, IWL)

- **niejasny i/lub niedopasowany do specyfiki studiów program praktyk**, np.

„Brak programu praktyk, właściwie nie wiadomo było, co robić. Nie było szans na poszerzenie wiedzy w zakresie psychiatrii. Wymiar godzinowy praktyk zdecydowanie za duży” (Położnictwo, WNoZ)

„Firma farmaceutyczna nie do końca wiedziała co może robić praktykant w korporacji. Zadania zlecane do wykonania były strasznie naciąganie i często pozbawione głębszego sensu np. przepisywanie informacji z kartki do worda” (Zdrowie publiczne, WNoZ)

„Firmy nie wiedzą co zrobić ze studentami zdrowia publicznego i dlatego nasz pobyt na praktykach nie jest wartościowy ani w żaden sposób wzbogacający” (Zdrowie publiczne, WNoZ)

„powtórzenie praktyk z licencjatu, bardziej przydałaby się sala porodowa i lepsze przygotowanie do zawodu, niż nakładanie jakichkolwiek praktyk” (Położnictwo, WNoZ)

„Uważam, że odbywanie praktyk przez osoby które studiują Dietetykę na Uniwersytecie Medycznym powinno mieć miejsce przede wszystkim na oddziałach w szpitalach. Nie rozumiem, dlaczego mamy odbywać praktyki po raz kolejny w Domu Pomocy Społecznej (wymiar godzin 70) oraz w Sanepidzie - gdzie i tak nie mamy uprawnień...” (Dietetyka, WNoZ)

„Bardzo szkoda, że mamy tak dużo godzin do wyrobienia na SORze a tak mało w pogotowiu” (Ratownictwo medyczne, WNoZ)

„Praktyki wakacyjne w PSP to jakaś kpina. Żadna jednostka nie chciała mnie przyjąć - byłem łącznie w 6. Osoby którym cudem udało się znaleźć jednostkę, która ich przyjmie kosily tam trawę, sprzątały - a to wszystko w strojach ratowniczych w których trzeba było przychodzić. Kpina, zupełnie niepotrzebne praktyki” (Ratownictwo medyczne, WNoZ)

„Usunąłbym z programu studiów praktyki wakacyjne w jednostce Straży, ponieważ nie dość, że jest to problem dla samych strażaków (jedna osoba musi wziąć urlop i zająć się studentem na czas odbycia praktyki) to jeszcze nie wnosi to żadnej wiedzy praktycznej. Wiedza zdobyta na wykładach i ćwiczeniach ze Strażą, podczas trwania roku akademickiego w zupełności mi wystarcza. Kosztem praktyk wakacyjnych Straży przedłużyłbym zajęcia na Stacji Pogotowia. Moim zdaniem wiedza tam zdobyta jest dużo bardziej ważniejsza i przydatna po skończeniu studiów” (Ratownictwo medyczne, WNoZ)

- **niezgodność praktyk z założonym programem praktyk/studiów**, w tym:

wykonywanie zadań nie mających związku z realizowanym kierunkiem studiów, np.

„Zadania, które nam przydzielono nie miały nic wspólnego z naszą edukacją oraz kierunkiem studiów” (Dietetyka, WNoZ)

„Praktyki w szpitalu przy ul. Banacha nie zgadzały się z moim oczekiwaniami, praca wykonywana podczas praktyk nie była kompatybilna z kierunkiem moich studiów. Student traktowany był jako pełnoetatowy pracownik, co nie powinno mieć miejsca, gdyż słowo praktyki mówi samo za siebie. Pielęgniarka koordynująca uwzględniła mnie w ramach grafiku pracowników, umieszczając na

dyżurach, podczas których zwyczajnie brakowało jej osoby z powodu L4, urlopu etc., czego absolutnie nie rozumiem, mając wzgląd na moje znikome doświadczenie" (Higiena stomatologiczna, WLD)

„Robiliśmy coś czego i tak nie powinniśmy. Powinniśmy być kształceni bardziej specjalistycznie w stosunku do pacjenta jako pielęgniarce ...” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

„Praktyka wakacyjna totalnie pozbawiona jakiegokolwiek sensu. Dlaczego studenci na kierunku Higiena Stomatologiczna mają odbywać praktykę pielęgniarczą?? Dużo lepiej sprawdziłaby się tu praktyka na stanowisku asystentki stomatologicznej, wdrażałaby ona w przyszły zawód i z całą pewnością ułatwiła funkcjonowanie na kolejnym roku edukacji ... Praktyka pielęgniarcza być może była ciekawa czy też pouczająca, ale pozbawiona sensu, jest to jedynie element darmowej siły roboczej kosztem wolnego czasu studenta.” (Higiena stomatologiczna, WLD)

trudności w dostępie do objętych programem procedur medycznych, a tym samym w nabyciu zakładanych umiejętności praktycznych, np.

„...Nie przećwiczyłam umiejętności praktycznych- osłuchiwałam płuca max. 10 razy, nie osłuchiwałam serca, nie opukiwałam, kilka razy przeprowadzałam wywiad- to wszystko przez cały miesiąc praktyki. Jeden lekarz często osłuchiwał przez ubranie... Ogólnie prawie nic nie pozwalano mi robić więc zmarnowałam tylko czas siedząc i wpinając badania do dokumentacji oraz zanosząc zlecenia pielęgniarce” (Lekarski I, IWL)

„Praktyki oceniam mocno średnio, po pierwszym roku każdy się boi dać studentce dziecko czy coś przy nim robić. ... jedyne co mogliśmy robić to ścielenie łóżek, a głównie cięcie ligniny...” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

„Na oddziale Pediatrycznym jest bardzo mało możliwości praktyki. Ewentualnie każdego dnia jest możliwość składania ligniny. Podczas całej mojej praktyki na tym oddziale pediatrycznym w tym roku: dwa razy podłączyłam pompę, dwóm matkom podałam leki dla dzieci i raz pomogłam w kąpielii dziecka. Myślę, że chociaż liczba godzin powinna zostać zmniejszona” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

„Często z racji tego, że jestem studentką odmawia mi się prób wykonywania drobnych zabiegów, a np. pielęgniarce czy lekarze nie chcą uczyć choćby tego jak pobierać krew” (Lekarski I, IWL)

„... jednak studenci zwykle nie mają na tym oddziale zbyt wielu możliwości wykonywania czynności zabiegowych bądź czysto pielęgnacyjnych. Wynika to poniekąd z faktu, że jest to oddział stosunkowo mały z niewielką ilością pacjentów, jednak 120 godzin to zdecydowanie za dużo. Być może gdyby zajęcia dawały możliwość wykonania zabiegów typu wymiana wenflonu czy wykonanie, np. wlewki doodbytniczej taka liczba godzin miałaby sens ...” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

„... zadaniem praktykantów było uczestnictwo w porannym obchodzie, a potem bezczynne siedzenie w pokoju lekarskim do ok. 11:00 tak, żeby nie było problemu, kiedy kierownictwo przyjdzie na kontrolę...” (Lekarski I, IWL)

„Żalotne te całe praktyki. Przez dwa tygodnie zakładałam ekg pacjentom. Na moje prośby, żeby pozwolić mi cokolwiek wykonać (proste pobranie krwi, cokolwiek innego niż to cholerne ekg i mierzenie ciśnienia) usłyszałam, że nikt nie chce za mnie odpowiadać” (Lekarski I, IWL)

- **nieefektywne wykorzystanie czasu przeznaczanego na praktyki i/lub zbyt duży wymiar godzin na realizację praktyk w dotychczasowej formie**, np.

„Bezsensowna strata mojego cennego i bardzo ograniczonego przez uczelnię czasu! Siedzę godzinami w szpitalu, nic nie pozwalają mi robić! Uczelnia by mogła się zreformować! zamiast nauczać porządnie praktycznych rzeczy w czasie roku, a nie tych bzdur z programu, muszę tracić wakacje. Żeby jeszcze było na co. Główny punkt praktyk-siedzieć i gapić się na ścianę. I tak co roku. Kpina.” (Lekarski I, IWL)

„... Jednak duża część czasu to nic nie robienie. Można się bardzo dużo nauczyć, ale trzeba bardzo chcieć i wciskać się gdzie tylko można” (Lekarski I, IWL)

„programu nikt się nie trzyma, studentami nikt się nie interesuje. Nie byłyby potrzebne takie praktyki gdyby zajęcia odpowiednio przygotowywały nas do zajęć, a tak nic z praktyk nie wynosimy i jest to czysta strata czasu” (Lekarski I, IWL)

„... Uważam jednak, że zbyt dużo godzin przeznaczonych jest na tą praktykę - przekazane mi umiejętności i przećwiczenie ich przy pacjentach spokojnie mogłoby być wykonane przez 40 godzin dydaktycznych” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

„Praktyki na zdrowiu publicznym to generalnie kpina. Udało mi się znaleźć taki oddział i taką pielęgniarkę oddziałową, która wytłumaczyła mi wszystko, co było na skierowaniu na praktyki, ale zrobiła to w osiem godzin, a nie 160! Koledzy z tego, co słyszałam, stali przy niszczarce. Albo zmienić program praktyk zupełnie i zezwolić na realizację w innych miejscach niż szpital i przychodnia, albo znacznie je skrócić, bo trzeba naprawdę dużo wody połączyć, żeby rozciągnąć w czasie program naszych praktyk do 160 godzin ...” (Zdrowie publiczne, WNoZ)

- **małą dostępność dla studentów opiekunów praktyk i personelu** w miejscu odbywania praktyk, w tym niejasne określenie zakresu odpowiedzialności opiekunów praktyk, słabe zaangażowanie i/lub niewłaściwe podejście personelu do studentów, brak czasu opiekunów/personelu na zajęcie się studentami np.

„Niestety program praktyk niczego konkretnego nie mówi o tym jak mają praktyki wyglądać. Nie jest określone czy ktoś ma chodzić ze mną i mnie nadzorować czy nie. Teoretycznie zająć się ma mną pielęgniarka oddziałowa. Szkoda tylko, że ta pani ma mnóstwo papierkowej roboty i zupełny brak czasu na pokazywanie mi co i jak. Oddziałowa zrzuca odpowiedzialność na pielęgniarkę która również ma dużo pracy i efekt jest taki że nikt nie wie kto ma się mną zająć. Nikt nie chce ręczyć za moje błędy. O udział w czymkolwiek trzeba się prosić, ale pielęgniarki pokazują podstawy a potem nie chcą nadzorować jak to robię. Jak mam się wobec tego nauczyć coś robić poprawnie? Uczelnia powinna dać oddziałowej dokładne wytyczne jakie jest moje miejsce na oddziale. Jako, że nikt tego nie wiedział to większość czasu szukałam sobie jakiegoś zajęcia, ale tak naprawdę na niewiele mogłam się przydać przez cały ten bałagan. W dużej mierze to po prostu wielka strata czasu” (Lekarski I, IWL)

„Lekarze zajęci pracą, nie chcą się podzielić swoją wiedzą i czasem...” (Lekarski I, IWL)

„w szpitalu akademickim przy ul. Działdowskiej zbyt duża ilość studentów, zniechęcający stosunek lekarzy do praktykantów, doradzanie szukanie innego szpitala, mimo wcześniejszego wpisania na listę praktykantów ...” (Lekarski I, IWL)

„Zebranie o jakąkolwiek pracę, wybitna niechęć niektórych pielęgniarek (pani Ela) do podjęcia opieki nad studentem, wypraszenie z sali zabiegowej pod pretekstem onieśmienia pacjenta (co okazało się kłamstwem ze strony pielęgniarki)...” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

„Bardzo ciężki oddział, trudno było odnaleźć się w tym miejscu, brak współpracy ze strony personelu” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

„... wspominam miło ... panią salową dzięki której dowiedziałam się ostatniego dnia gdzie jest przebieralnia” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

„Brak szacunku dla studentów. Prowadzący zajmował się własnymi sprawami” (Położnictwo, WNoZ)

„Praktyki w centrum "Leksja" to pomyłka. Osoba, która nazywa pacjentów "gnojami" nigdy nie powinna prowadzić praktyk ani jakichkolwiek zajęć. Zachowanie i słownictwo osoby prowadzonej było karygodne i nie do przyjęcia” (Lekarski I, IWL)

„Część oddziału na którym się znalazłam słynął z małego zaangażowania w pracę i długich przerw” (Pielęgniarstwo, WNoZ)

- **problemy z odbywaniem praktyk przez studentów studiów zaocznych**, np.

„Taka ilość godzin zajęć praktycznych dla studenta zaocznego równa się z koniecznością utraty pracy, dzięki której opłaca się chesne za studia!!!! Nie ma możliwości uczciwego zrobienia praktyk i jednoczesnej pracy, każda jednostka zaprasza na praktyki w godzinach pracy większości studentów. Student zaoczny to nie jest koniecznie osoba, która nie dostała się na studia dzienne, ale bardzo często osoba która po prostu pracuje i ma czas na naukę tylko w weekendy, jednakże praktyki tego nie uwzględniają...” (Dietetyka, WNoZ)

„Praktyki kompletnie bezsensowne ... praktyk indywidualnych na studiach niestacjonarnych nie powinno się na siłę kazać odbywać.” (Położnictwo, WNoZ)

„Praktyki, które są kompletną pomyłką na tych studiach. przedmiot, który nic nie wnosi w praktykę zawodową położnej. Wyrobinie wszystkich podpunktów z listy, którą udostępniła nam Pani Doktor naprawdę sprawiało wiele problemów bo wymagały one poświęcenia wielu godzin pracy, które wydawały się kompletnie niepotrzebne. Na studiach niestacjonarnych godziny z tych praktyk jeśli już muszą być to powinny być zdecydowanie w mniejszej ilości...” (Położnictwo, WNoZ)

4 | Najważniejsze ustalenia

W roku akademickim 2013/2014 przeprowadzona została pierwsza edycja ogólnouczelnianej, studenckiej ankiety oceny praktyk, w której wzięło udział 2171 studentów WUM. Blisko 60% respondentów stanowili studenci Wydziału Nauki o Zdrowiu.

Ankietę najliczniej wypełnili studenci Pielęgniarstwa (29% wszystkich ankiet) i kierunku Lekarskiego I WL (28%). Studenci kierunków Analizy medycznej, Audiofonologia, Lekarski II WL oraz studenci English Division II WL nie wzięli udziału w badaniu.

98% badanych oceniło praktyki odbyte w Polsce, najczęściej w szpitalach (77%) lub przychodniach (12%). Jedynie 10% badanych miało problem ze znalezieniem miejsca praktyk (trudności w tym zakresie zostały doprecyzowane w uwagach opisowych studentów).

Zdecydowana większość respondentów (72%) oceniła odbyte praktyki dobrze lub bardzo dobrze. Ogólna ocena praktyk realizowanych przez studentów WUM to *czwórka* (średnia 4 w skali 1-5). Najwyżej oceniono praktyki na kierunku Fizjoterapia.

W opinii zdecydowanej większości badanych, praktyki odpowiadały oczekiwaniom studentów (83% odpowiedzi „zdecydowanie tak” lub „tak”), odbywały się zgodnie z założonym programem (88%) oraz ułatwiły studentom przygotowanie do zawodu (85%).

Na szczególną uwagę zasługują opinie studentów dotyczące niedostatecznego nadzoru merytorycznego praktyk (na problem ten zwracali również uwagę pracodawcy). Co dziesiąty respondent twierdzi, że podczas praktyk nie uzyskał pomocy ze strony opiekuna praktyk.

Studenci, którzy wzięli udział w badaniu zgłosili 266 wypowiedzi opisowych, z czego większość (90%) to opinie studentów WNoZ i I WL.

Pozytywne komentarze studentów dotyczyły mocnych stron praktyk, w tym pomocnego, otwartego na studentów personelu, który chętnie dzieli się swoją wiedzą ze studentami oraz daje im możliwość rozwoju i zdobycia nowych umiejętności praktycznych. Podkreślano ponadto zalety odbywania praktyk zagranicą.

W swoich wypowiedziach krytycznych studenci zwracali m.in. uwagę na:

- trudności związane ze znalezieniem miejsca praktyk,
- konieczność płacenia za możliwość odbycia praktyk w niektórych instytucjach,
- niejasny i/lub niedopasowany do specyfiki studiów program praktyk,
- niezgodność praktyk z założonym programem praktyk/studiów, w tym wykonywanie zadań nie mających związku z realizowanym kierunkiem studiów oraz trudności w dostępie do objętych programem procedur medycznych, a tym samym w nabyciu zakładanych umiejętności praktycznych,
- nieefektywne wykorzystanie czasu przeznaczonego na praktyki i/lub zbyt duży wymiar godzin na realizację praktyk w dotychczasowej formie,
- małą dostępność dla studentów opiekunów praktyk i personelu w miejscu odbywania praktyk, w tym niejasne określenie zakresu odpowiedzialności opiekunów praktyk, słabe zaangażowanie i/lub niewłaściwe podejście personelu do studentów, brak czasu opiekunów/personelu na zajęcie się studentami,
- problemy z odbywaniem praktyk przez studentów studiów zaocznych.